

intervju

**TERRY
REINTKE,**
zastupnica u
Evropskom
parlamentu

BiH t

reba odblokirati

Njemica Terry Reintke izabrana je u novi saziv Evropskog parlamenta kao članica njemačke stranke Zelenih (Bündnis 90/Die Grünen). Njeni glavni ciljevi u Parlamentu su unapređenja u oblasti socijalne, regionalne i imigracione politike, rodne jednakopravnosti, LGBTI prava, te pozicija mladih ljudi. Članica je tri komiteta: onog za ženska prava i rodnu jednakost, za regionalni razvoj, te za zaposlenje i društvena pitanja, ali je i članica delegacije za Crnu Goru, te zamjenica unutar delegacije za BiH i Kosovo. Za Dane Reintke, jedna od najmlađih članica Evropskog parlamenta, govori o novoj inicijativi Evropske unije za BiH, podršci LGBTI pravima, kao i rodnoj nejednakosti unutar Evropske unije

Razgovarala: **Masha Durkalić**

Foto: **Lejla Huremović**

DANI: BiH ste posjetili u isto vrijeme kao i Francesca Mogherini, visoka predstavnica Evropske unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku i potpredsjednica Evropske komisije, te Johannes Hahn, komesar za evropsku politiku susjedstva i pregovore o proširenju. Kako procjenjujete napredak BiH i šta mislite o novoj inicijativi o kojoj su Mogherini i Hahn govorili tokom posjete?

REINTKE: U integracijskom procesu između EU i BiH postojao je zastoj. Diskusije su se ekskluzivno vrtile oko ustavne reforme, što je blokiralo druga bitna pitanja. Vjerujem da inicijativa koja dolazi od ministara vanjskih poslova Njemačke i Velike Britanije, a o kojoj je govorila Federica Mogherini, predstavlja novi korak ka rješavanju situacije i davanju novog zamaha razgovorima i pregovorima. U odnosu na prošle dvije-tri godine sam mnogo više optimistična da postoji mogućnost promjene i napretka u pristupnom procesu. Mislim da se Catherine Ashton, koja je bila visoka predstavnica prije Federice Mogherini, veoma fokusirala na Kosovo, kao i na pregovore između Kosova i Srbije, te je BiH ispala iz vidokruga. Sada imam utisak da postoje političke grupe i sile koje zaista žele BiH vratiti natrag u priču. Potrebno je odblokirati situaciju i početi razgovarati ne samo o ustavnoj reformi nego i o društvenim i ekonomskim reformama, kao i institucionalnim, ne nužno počinjući sa ustavom, nego drugim institucijama gdje možemo očekivati da se nešto promijeni. Prvo treba

Potrebno je odblokirati situaciju i početi razgovarati ne samo o ustavnoj reformi nego i o društvenim i ekonomskim reformama, kao i institucionalnim, ne nužno počinjući sa ustavom, nego drugim institucijama gdje možemo očekivati da se nešto promijeni

staviti njih na dnevni red, a potom u procesu vidjeti kako se može riješiti ustavna reforma, jer i dalje vjerujem da je u pitanju ključan aspekt procesa pristupanja. Mislim da će biti bitan ishod sastanka ministara vanjskih poslova zemalja Evropske unije, koji će se desiti 15. decembra. U ovom momentu inicijativa nije toliko definisana, ali nakon posjete Mogherini i Hahna, a potom i sastanka, očekuje se zamah i nadam se da će naredni koraci biti ubrzo preduzeti.

DANI: Vjerujete li da će se BiH suočiti sa sankcijama ukoliko ni ova inicijativa ne donese konkretne pomake?

REINTKE: Ako napretka ne bude, onda smo u istoj situaciji kao i prije dvije-tri godine, što nije ništa novo. Bilo je inicijativa i u prošlosti, bilo je nade, optimizma, ljudi koji su željeli ići naprijed, i onda se opet sve zaglavilo. Nova inicijativa ne znači automatski da će napretka biti. Mora postojati volja kako u Evropskoj uniji, unutar Vijeća, Komisije i dijelom Parlamenta, ali najbitnije je da postoji politička volja različitih političkih igrača u BiH. A to je, kao što smo vidjeli u prošlosti, veliki izazov. Ukoliko ne bude volje, mislim da će se i ova inicijativa zaglaviti. Zato zaista moramo pogurati sve političke igrače u BiH da ovo vide kao šansu za pomak naprijed.

DANI: Vi ste mlada političarka, a i u svom radu ste posvećeni politikama koje se tiču mladih ljudi. Sigurno Vam je poznato da se u BiH mladi ljudi suočavaju s manjkom perspektive - dosta njih se pokušava iseliti iz zemlje u potrazi za boljom budućnošću. Mnogima od njih politi-

ka i ne pada na pamet kao opcija. Šta biste im poručili?

REINTKE: Ja sam se politikom počela baviti na osnovu veoma konkretnog programa. Nisam krenula u to misleći da ću na kraju biti u nekom parlamentu. Kada sam se kandidirala za Evropski parlament, dobila sam osjećaj da ću, ako budem izabrana, moći nešto promijeniti. Mladi političari/ke, kao i članovi/ce civilnog sektora koje sam upoznala u BiH su frustrirani/e političkim sistemom, političarima/kama, korupcijom i zato se suzdržavaju od obimnijih političkih aktivnosti. Na određeni način mogu to razumjeti, ali s druge strane, ako nešto ne uzmete u svoje ruke i ne budete katalizatori promjene, ništa se neće desiti. Ne želim da kažem da ne postoji alternativa, ali ona zapravo i ne postoji! Borite se, borite se na ulicama, uključite se u civilno društvo, ali idite i u parlamente, idite tamo gdje leži moć, iritirajte ih, ponavljajte stvari, čak ako ste ih rekli/e već hiljadu puta. Znam da je frustrirajuće, ali ukoliko se ne budemo borili i tražili nešto, niko nam to neće dati. Nakon pola godine u Evropskom parlamentu sam još više uvjeren da tako mora biti. Obnova, perspektiva i promjena pristupa mogu postojati samo kada novi ljudi ulaze u demokratski sistem.

DANI: Kada su se dešavali februarski protesti u BiH, mnogi mladi ljudi bili su na ulicama, kao i ostali građani i građanke. Neki od tih mladih ljudi, napuštena djeca sistema, svoj su bijes iskazali paleći zgrade, te su prozvani huliganima. Da li smatrate da su ovi protesti imali vrijednost i kako ih možemo posmatrati u budućem periodu?

intervju

REINTKE: Protesti su jasno pokazali kako stvari stoje. Zagovornica sam nenasilnih protesta, što je druga tema, ali mislim da su ovi protesti početna tačka diskusije o tome kako se protesti mogu iskoristiti za uključivanje građana i građanki, koji/e su svoje zahtjeve predstavili/e na protestima, u politički sistem. Kada o mladim ljudima koji izlaze na ulice razgovaram sa starijim političarima, oni kažu da su u pitanju huligani koji samo žele kaos i koji nemaju političku poruku. Tada vidite da postoji problem i na drugoj strani, jer mladi ljudi izražavaju svoje političke zahtjeve na druge načine - uglavnom ne idu u parlamente i ne podnose peticije. To politička vodstva hitno moraju uzeti u obzir jer je to jedini način na koji mladi ljudi mogu izraziti svoje političke zahtjeve. Bolje bi im bilo da slušaju, jer u suprotnom nastavljaju s isključivanjem mladih ljudi iz političke moći. A ako želite demokratsko društvo u budućnosti, mladi ljudi se u njega moraju uključiti. Ljudima koji protestuju na ulici kažem da idu u parlamente, ali također ljudima iz parlamenata kažem da trebaju izaći na ulicu i razgovarati sa demonstrantima/icama i upitati ih šta žele. Ako ne postoji ova veza, na kraju samo imate političke institucije koje vise u zraku i nisu bliske ljudima. Pred političarima/kama je velika zadaća kako bi naučili slušati zahtjeve mladih ljudi.

DANI: Nedavno ste kritizirali papu, koji je posjetio Strasbourgu 25. novembra, na Međunarodni dan borbe protiv nasilja nad ženama. Snažno zagovarate politike jednakosti, ali moram pitati kako se nosite s nejednakošću u samom Evropskom parlamentu, koji je ranije ove godine odbacio izvještaj o jednakopravnosti muškaraca i žena kojim se tražilo izjednačavanje plata. Kako posmatrate ovu situaciju i postojanje velike razlike u primanjima, tzv. wage gapa?

REINTKE: Ja dolazim iz zemlje koja je, nažalost, pionir u razlici u primanjima. U Njemačkoj žene primaju 23 odsto manje novca nego muškarci za isti posao koji obavljaju. Sa jačanjem desnice postaje sve teže zagovarati progresivne politike. Ne radi se samo o razlici u primanjima, nego i o seksualnim i reproduktivnim pravima, o roditeljskom odsustvu, o

Terry Reintke sa ekipom Sarajevskog otvorenog centra i Fondacije CURE

Borite se, borite se na ulicama, uključite se u civilno društvo, ali idite i u parlamente, idite tamo gdje leži moć, iritirajte ih, ponavljajte stvari, čak ako ste ih rekli/e već hiljadu puta

zastupljenosti žena u ekonomiji i na bitnim pozicijama u biznisu - sve su ovo za mene ključna pitanja kada govorimo o pravdi u društvu. Sve dok pola društva ne može uživati puna prava i nije zastupljeno u ključnim područjima, ne možemo razgovarati o pravdi. Ukoliko ne promijenimo tu situaciju, nećemo postati pravedno društvo. U Evropskom parlamentu žene nisu jednako predstavljene, kao ni u Evropskoj komisiji - postoji manje od trećine žena u izvršnoj vlasti Evropske unije, što je još manji procent nego u prošloj komisiji. To je veoma jasan znak da se pitanje jednake zastupljenosti žena još uvijek ne shvaća dovoljno ozbiljno. U suprotnom bi ljudi prihvatili činjenicu da je u pitanju ključna stvar za demokratsko društvo, i to bi se promijenilo. Trenutno je pred nama mnogo izazova, ali ja sam i feministkinja i optimistkinja, što je ponekad teška kombinacija, i borit ću se da se ovo promijeni u narednih pet godina mog mandata u Parlamentu.

DANI: U bh. društvu trenutno traje debata o nejednakosti unutar političkih struktura, obzirom da je nivo zastupljenosti žena u političkom životu zemlje mnogo ispod zakonom propisanih 40 odsto. Koji je Vaš savjet

političarkama, kako da preuzmu mjesta koja im zakonom pripadaju?

REINTKE: Ja dolazim iz političke partije u kojoj su žene zastupljene preko 50 posto. To je postignuto velikom borbom unutar partije. Mislim da su žene ovu poziciju izborile samo zbog toga što su bile solidarne, stajale jedna uz drugu i radile skupa. Ako bih mogla posavjetovati političarke u BiH, ključno je imati jaku mrežu žena i postarati se za to da tokom rasprava koje se tiču rodne ravnopravnosti unutar partije, žene, zajedno sa progresivnim muškarcima, rade i nastupaju zajedno u stavu da je u pitanju osnova političke reprezentacije. Implementiranjem kvota jednakosti ili imenovanjem žena na više pozicije, stranka bolje funkcioniše. Također, uključivanjem različitih ljudi, manjina, osoba s imigracijskom prošlošću, ljudi sa poteškoćama, partija dobiva nešto novo. Na kraju priče, ne profitiraju samo žene od jednake zastupljenosti, nego i cijela stranka, a potom i društvo. Organizacije koje se bave ženskim ljudskim pravima od manjka žena u vlasti trebaju napraviti veliki skandal. Ponekad razgovaram sa starijim feministkinjama, i one rezignirano kažu da zadnjih 50 go-

dina pričaju jedno te isto, i da niko to ne shvata, ali ako govorimo o fundamentalnim stvarima, morate ih stalno ponavljati dok se ne nauče i ne shvate. Vremenom će uspjeh doći. Ali ponekad morate biti iritantni drugima da bi se to desilo.

DANI: U snažnim nacionalnim političkim opcijama koje postoje u BiH nema razlike da li je oso-

ba na funkciji muškarac ili žena – svejedno će se “gurati” nacionalistički ciljevi. Da li je moguće fokus prebaciti s nacionalističkih na praktične ciljeve?

REINTKE: To je jako važno. Nacionalisti skreću pažnju sa stvarnih problema – socijalne pravde, siromaštva, nejednakosti – govoreći i dalje da se radi o nacionalnom pitanju Srba, Hrvata, Bošnjaka. Nacionalizirajući svako pitanje, oni skreću pažnju građana i građanki od pravih problema koje ove partije ne uspijevaju riješiti. Ne uspijevaju obezbijediti promjenu u bh. društvu. Ovo je čorsokak bh. politike i zato se promjene ne dešavaju. Parlament BiH izglasa jako malo zakona, što je mahom slučaj zbog toga što političari/ke nemaju primarni cilj da promijene živote ljudi u ovoj zemlji, nego da pričaju o nacionalnim interesima. Ljudi moraju shvatiti da bivanje Hrvatom, Bošnjakom ili Srbinom nije ključno pitanje. Ključna pitanja su socijalna i građanska prava i njihova zaštićenost, bez obzira na nacionalnost.

DANI: U Banjoj Luci je 4. i 5. decembra održana konferencija *Uticaj EU integracija na poštivanje i zaštitu ljudskih prava LGBT osoba, kojoj ste prisustvovali i Vi. Ovakva vrsta otvorene podrške LGBT pravima češće dolazi iz inostranih nego iz domaćih političkih struktura. Voljela bih čuti Vaše mišljenje o stanju u BiH i impresije o konferenciji.*

REINTKE: Za mene je ključno pitanje podrške civilnom društvu u

Ključno je imati jaku mrežu žena i postarati se za to da tokom rasprava koje se tiču rodne ravnopravnosti unutar partije, žene, zajedno sa progresivnim muškarcima, rade i nastupaju zajedno u stavu da je u pitanju osnova političke reprezentacije

BiH. Postoji velika potreba za implementacijom LGBT ljudskih prava, ne samo zbog integracijskih procesa nego i zbog izgradnje demokratskog društva. Nadam se da dolaskom ovdje mogu pomoći civilnom društvu, kao i političarima/kama koji/e su otvoreni za to, da ojačaju ovu debatu kako bi se promijenila trenutna situacija, u kojoj se LGBT osobe i dalje suočavaju sa diskriminacijom i brojnim problemima u bh. društvu. Konferencija je bila važan korak naprijed, pogotovo zato što se takvo nešto prvi put desilo u Banjoj Luci. Bitno je imati decentraliziran pristup. U suprotnom će ovo pitanje ostati u “mjehuriću” velikih gradova, a ako debatu želite voditi na nivou cijelog društva, morate razgovarati sa ljudima iz svih dijelova zemlje.

DANI: U susjednim državama su već održane povorke ponosa. U BiH ne postoje ni naznake sličnog okupljanja, te su i dalje česti napadi tokom događaja s LGBT predznakom. Koja je Vaša poruka političarima/kama kada je u pitanju nasilje nad LGBT osobama koje se ne osuđuje?

REINTKE: Postoji potreba za veoma jasnim stavom koji osuđuje nasilne napade. Ako nema reakcije političkog vodstva, nasilje se posmatra kao nešto što je uredu. Ključno je da političari/ke zauzmu stav da je to apsolutno neprihvatljivo. Ukoliko ne bude pomaka u pravcu jasnih stavova, ali i shvatanja da LGBT prava nisu nikakva “tačka na i”, nego integralni dio funkcioniranja društva, i ako se o ovome ne bude otvoreno govorilo, napredak će biti vrlo težak. Najčešći izgovor koji čujem kada se objašnjava manjak pažnje prema LGBT pravima je da je BiH tradicionalno društvo i da se zbog toga ne razgovara o seksualnim manjinama. Mislim da je ovo veoma slab argument. Ja također dolazim iz tradicionalnog društva – Njemačka nije progresivna zemlja u kojoj su ljudi oduvijek podržavali prava LGBT osoba i također je postojala borba za jednakost u društvu, a bilo je i mnogo otpora. Vjerujem da postoji šansa, kao i da postoje političari/ke koji/e žele promjenu, te se nadam da će s njima, i u partnerstvu sa civilnim društvom, biti pokrenuta snažna debata, kao i da će napadi, ali i bilo koja druga vrsta diskriminacije, biti snažno i otvoreno osuđeni. ■

